

Asia: VN/12919/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Investointien verohyvityksen yhteisöverokertymää pienentäväksi vaikutukseksi arvioidaan 0,9-2,1 miljardia euroa. Sen kanssa rinnakkain toteutettavan avustusmuotoisen tukiohjelman osalta viitataan hallitusohjelman 400 miljoonan euron suuruiseen elinkeinopoliittiseen varaukseen. Investointien tukiohjelman koko voi olla siis enimmillään 2,5 miljardia euroa. Yksittäisen hyvityspäätöksen määrä olisi enimmillään 150 miljoonaa euroa. Tukiohjelma on niin yksittäisten tukien kuin kokonaisuuden osalta ennennäkemättömän suuri. Siksi julkisten varojen käytössä aina edellytetty tarkkuus ja huolellisuus on tässä tukiohjelmassa korostetun tärkeää.

Hallitus on päättänyt kasvattaa Business Finlandin kautta myönnettävää tutkimus- ja kehitysrahoitusta vuonna 2025, ja samaan aikaan pienentää organisaation toimintamenoja (vrt. TAE 2025). Investointien tukiohjelman osalta ei ole tiedossa, että sen vastuullisen ja ripeän hoitamisen edellyttämiin henkilöresursseihin olisi tiedossa lisärahoitusta. Tästä syystä on konkreettinen riski, että asiakkaiden neuvontaan ja hakemusten käsittelyyn ei ole tarjota riittävästi asiantuntijoita, ja/tai tukiohjelman hoitaminen joudutaan tekemään vähentämällä edelleen T&K-rahoituksen parissa työskentelevän henkilöstön määrää.

Business Finland ilmaisee henkilöresurssiensa ohuuden vuoksi huolensa siitä, että asiakkaiden neuvontaa, tuen myöntämistä ja rahoitettujen investointihankkeiden seurantaa ei voida tehdä riipeyden eikä laadun osalta tavalla, jota asiakkaiden ja tukihakemuksia käsittelevien Business Finlandin työntekijöiden oikeusturva edellyttäisi. Siksi pyydämme valtiovarainministeriötä ja työ- ja elinkeinoministeriötä osoittamaan tukiohjelman edellyttämät riittävät toimintamenot tai vaihtoehtoisesti osoittamaan tehtävät, joista BF voi luopua siirtääkseen niistä resursseja tukiohjelman tehtäviin.

4 § 4) mukaan yhtiö ei ole oikeutettu investointihyvitykseen, ”jos yhtiö, konserni, johon se kuuluu, taikka yhtiössä tai konsernissa tosiasiallista määräysvalta käyttävä omistaja on Euroopan unionin pakotelistalla”. Tukipuitteen kohdan (52) b. mukaan tukea ei saa myöntää yrityksille, jotka ovat EU:n asettamien pakotteiden kohteena olevien henkilöiden, yhteisöjen tai elinten ”omistuksessa tai määräysvallassa”. HE-luonnos siis rajaa määräysvallan omistajuuteen, mitä rajausta tukipuitteessa ei ole.

9 § 1) kohdan mukaan uusiutuvan energian tuotantoon ja energian varastointiin liittyvän investointihyvityksen ulkopuolelle rajattaisiin sähköntuotanto. Tämä rajaus on perusteltu, koska kriisi- ja siirtymäpuitteita koskevan komission tiedonannon (2023/C 101/03) mukaan tukea suurille aurinko-, tuuli- ja vesivoimalaitoksille tukea voidaan myöntää ainoastaan tarjouskilpailumenettelyssä. 10 § 1 momentin viimeinen lause sekä 2 momentti viittaavat investointihyvityksen myöntämiseen voimalaitoksen kapasiteetin päivittämiseen. Termi ’voimalaitos’ sekä tukipuitteen muissa kieliversioissa käytetyt termit (power plants; kraftwerken; kraftverk; centrales électrique) viittaavat sähköä tuottaviin laitoksiin. Koska 9 § mukaan sähköntuotanto rajataan investointituen ulkopuolelle, on johdonmukaista että tämä koskee myös sähköä tuottavien laitosten kapasiteetin päivittämistä. Jos päivittäminen sisällytetään hyvityksen piiriin, olisi laissa silloin kuvattava komission tiedonannossa edellytetyn tarjousmenettelyn toteutustapa.

25 § 3 momentissa on viittaus valtionavustuslakiin. On epäselvää, merkitseekö tämä että valtionavustuslaki koskisi vain 25 §:ssä säädettyjä Business Finlandin valvontatehtäviä.

29 § 3 momentissa kuvataan sekä Business Finlandin että verohallinnon päätöksentekoa. Ehdotamme momentin tekstiä muotoiltavan seuraavasti, jotta näiden kahden tahon roolit olisivat selkeät: ”Verohallinto oikaisee päätöksellään yhtiön verotusta Rahoituskeskuksen tekemän takaisinperintäpäätöksen tai muun investointihyvityksen määrän jälkikäteiseen muuttumiseen johtavan päätöksen johdosta. Verohallinto voi tehdä oikaisupäätöksen verotusmenettelystä annetun lain 56 §:n 2 momentin määräajan estämättä.”

Uusiutuvan energian tuotantoa ja varastointia sekä teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämistä ja energiatehokkuustoimenpiteitä koskevat investoinnit on tukipuitteen määräysten mukaisesti toteutettava ja otettava käyttöön 36 kuukauden kuluessa tukipäätöksestä. Sen sijaan nettonollalouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen, komponenttien ja raaka-aineiden tuotantoa koskevien investointien toteutusajankäyttöä ei tukipuitteessa määritellä. Lakiluonnoksessa ainoa toteutusajankäyttöä koskeva rajoitus on, että investointihyvitys olisi käytettävä verovuoteen 2048 mennessä. Lakiluonnoksen perusteluissa arvioidaan, että 20 vuoden aikarajan kytkeminen vuoteen 2028 kannustaisi saattamaan investoinnit valmiiksi kohtuullisessa ajassa. Investointihyvitys myönnetään kaikille laissa määritellyt kriteerit täyttävälle investoinneille. Tämä merkitsee, että hyvityksestä voisi saada päätöksen vuoden 2025 loppuun mennessä, mutta investointi aloitettaisiin vasta useita vuosia tai jopa vuosikymmen myöhemmin. Puhdasta siirtymää ja teollisia investointeja kiihdyttävää tukiohjelmaa ei ole johdonmukaista edistää tavalla, joka mahdollistaa investointien käynnistämisen vasta 2030-luvulla. Myös verotukselta edellytetty

tarkkarajaisuus perustelee, että verohyvityksen saaminen edellyttää investoinnin aloittamista ripeästi tukipäätöksen jälkeen.

Metsä-Tokila Timo
Business Finland Oy

Komulainen Kari
Business Finland